

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

***Дзвінка струна українського
слова***

До 150-річчя з дня народження

Лесі Українки

Бібліографічний показчик

Славутич 2021

Цей бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене відзначенню у 2021 році 150-річчя від дня народження Лесі Українки – видатної української письменниці та поетеси.

Покажчик містить біографію, публікації про твори письменниці, видання та статті про її життя і творчість, розробки уроків, позакласних заходів, сценаріїв, інтернет-ресурси про життя та діяльність Лесі Українки.

Цей посібник є доповненням до видання 2011 року «Хотіла б я піснею стати», який був виданий до 140-річчя від дня народження великої українки.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі:

Панова Л. І., Соловйова Л. О.,
Янченко О. О.

Відповідальна
за випуск:

Портная Н. В.

*«Леся Українка! Це звучить узагальнююче
як і 'мя, в якому злились мільйони українок
і українців, мільйони безвісних чесних
борців за свободу...»*
П. Тичина

Цікаві факти із життя Лесі Українки

25 лютого – 150 років від дня народження Лесі Українки (Лариси Петрівни Косач-Квітки) – видатної української письменниці, поетеси, перекладачки, громадської діячки. З нагоди цієї вагомої дати декілька цікавих фактів про відому українку.

Велика дочка великої матері

Матір'ю Лесі Українки була письменниця Ольга Косач, що ставила на своїх роботах псевдонім Олена Пчілка. Вона була активною учасницею проукраїнського руху. Встановила сімейною мовою спілкування українську мову і прищеплювала своїм дітям любов до української народної пісні, казок і традицій.

Дядьком Лесі Українки був відомий український вчений, засновник українського соціалізму – професор Михайло Драгоманов. Серед іншого, він розробив концепції народності літератури, боровся з псевдонародністю, провінційністю і обмеженістю літератури. Драгоманов значно вплинув на становлення Лесі Українки як письменниці.

Цікаві факти

● Змалку Леся захоплювалася мистецтвом, мала неабиякий хист до музики, гри на фортепіано. На жаль, хвороба прикувала її ще дівчинкою до ліжка, тож відомої піаністки з неї не вийшло. Якби не хвороба, невідомо, чи не стала б Леся геніальним композитором.

● Вже 5-річною дівчинкою Леся почала писати драматичні твори, а у 9 – написала свій перший вірш «Надія». За переказами, дівчинка написала його під старим ясенем біля в'їзної вежі замку Любарта у Луцьку, який нині іменують Лесиним.

● До 5 класу Леся навчалася вдома, за програмою матері. Незважаючи на дивовижні здібності (а дівчинка навчилася читати у 4 роки та легко опановувала іноземні мови), мати вважала доньку відсталою.

● Самостійно вивчила 11 мов, в тому числі латину і грецьку. Перекладала твори Гомера, Гюго, Байрона, Гейне, Шекспіра. Написала загалом понад 100 власних віршів і 20 драм. Випустила три збірки.

● У дев'ятнадцять років Леся Українка написала для молодшої сестри підручник «Стародавня історія східних народів».

● Леся Українка перебувала під негласним наглядом поліції, і цензура не раз забороняла її твори. Більшість своїх робіт поетеса публікувала за кордоном – Берліні, Дрездені, Празі, Відні.

● Свій творчий псевдонім поетеса запозичила в свого дядька: Михайло Драгоманов підписував свої публіцистичні твори «Українець». Що стосується імені, то Лесею її лагідно кликали в сім'ї (ще малу Ларису називали Зеєю, а разом з братом Михайлом - Мишелосією).

● Леся не лише писала вірші, а й створювала нові слова – їй маємо завдячити існуванням слів «промінь», «напровесні», а її мати, письменниця Олена Пчілка, ввела в лексикон українців інше знайоме нам нині слово – «мистецтво».

● Лірична сповідь Лесі Українки «Твої листи завжди пахнуть зов'ялими трояндами...» присвячена єдиному коханню поетеси – Сергію Мержинському. Це трагічне почуття не було взаємним, він кохав іншу, але саме завдяки цьому почуттю за одну ніч біля ліжка вмираючого від сухот коханого була створена геніальна

«Одержима». Сергій Мержинський помер, заповідаючи Лесі, яка була поруч, подбати про іншу жінку, яку він кохав.

● За словами Івана Франка, тендітна й ніжна Леся Українка була «єдиним мужчиною в нашому письменстві». Хоча сама поетеса себе не вважала гідною й нігтя Франка, оточення вважало її за надзвичайно сильну духом жінку.

● Заміж Леся Українка вийшла вже після 30 років. Свого чоловіка, Климента Квітку, вона, безумовно, поважала, але кохання до нього не відчувала.

● За спогадами Лесиної сестри Ісидори Косач-Борисової, в останні роки життя очі Українки стали надзвичайно блакитними. Всі дивувалися, адже вони були наче неземними. На жаль, фото того часу чорно-білі, тож не можемо у цьому пересвідчитись.

Смерть наздогнала українську поетесу в місті Сурамі в Грузії 19 липня 1913. Їй було 42 роки. Лесю Українку поховали на Байковому кладовищі в Києві.

<https://letychniv.km.ua/2020/02/25/%D0%B4%D0%BE-%D0%B4%D0%BD%D1%8F-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BB%D0%B5%D1%81%D1%96-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BA%D0%B8-%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2/>

Творча спадщина Лесі Українки

Українка Л. Листи: 1876-1897 / Леся Українка; упоряд В. Савчук. – К. : Видавничий Дім «Комора», 2016. – 512 с. – (Серія «Persona»)

Українка Л. Листи: 1898-1902 / Леся Українка; упоряд В. Прокіп. – К.: Видавничий Дім «Комора», 2017. – 542 с. – (Серія «Persona»).

Українка Л. Листи: 1903-1913 / Леся Українка; упоряд В. Прокіп. – К.: Видавничий Дім «Комора», 2018. – 733 с. – (Серія «Persona»).

Українка Л. Лісова пісня. Драматичні поеми. Лірика / Леся Українка. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 384 с. – (Серія «Шедеври на всі часи»).

Українка Л. Стародавня історія східних народів. – Репринтне видання / Леся Українка. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2008. – 256 с.

Про життя і творчість

Богдан С. Свято як елемент епістолярної поведінки Лесі Українки / С. Богдан // Дивослово. – 2012. – № 2. – С. 17-26.

Гойденко О. Леся Українка: Мавка української поезії / О. Гойденко // Порадниця. – 2021. – 25 лютого. – С. 1,4.

Дорош Є. 10 маловідомих фактів із життя Лесі Українки: До 150-річчя із дня народження видатної української письменниці / Є. Дорош // Пенсійний кур'єр. – 2021. – 19 лютого. – С. 11.

Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – К.: Видавничий Дім «Комора», 2018. – 655 с.

Карп'юк А. «Єдиний якісний пункт на темному тлі»: Леся Українка – просвітянка / А. Карп'юк // Слово Просвіти. – 2017. – 27 липня-2 серп. – С. 1.

Карп'юк А. Лесині шляхи на Волині: Леся Українка / А. Карп'юк // Літературна Україна. – 2017. – 3 серпня. – С. 11.

Карп'юк А. «Милий мій! Ти для мене зруйнований храм»: До 105-річчя з дня смерті Лесі Українки / А. Карп'юк // Слово Просвіти. – 2018. – 9-15 серпня. – С. 13.

Крупеньова Т. Функціонування онімів у драматичних текстах Лесі Українки / Т. Крупеньова // Дивослово. – 2013. – № 4. – С. 44-46.

Левченко Г. Леся Українка – *enfant terrible* українського народництва: Едипів комплекс інтелектуального життя в епістолярній версії Лариси Косач / Г. Левченко // Дивослово. – 2019. – № 3. – С. 45-53.

Левчук Т. Утопія на магістралі естетичних шукань Лесі Українки / Т. Левчук // Дивослово. – 2020. – № 2. – С. 43-48.

Липчанский М. Счастье вопреки судьбе: Тайны личной жизни Леси Украинки / М. Липчанский // Аргументы и факты. – 2020. – 4-10 марта. – С. 9.

Литвин В. У пошуках європейського духу. Європеїзм як інтелектуальний і світоглядний дороговказ українських діячів імперської доби: До 180-річчя від дня народження Михайла Драгоманова та 150-ліття від дня народження Лесі Українки / В. Литвин // Голос України. – 2021. – 13 лютого. – С. 10-11; 20 лютого. – С. 10-11.

Мафтин Н. Ідеал краси у творчості Лесі Українки / Н. Мафтин // Дивослово. – 2019. – № 2. – С. 39-45.

Михайлова Н. Дух і мандри Українки: Леся Українка / Н. Михайлова // Міжнародний туризм. – 2019. – № 1. – С. 106-109.

Музика Л. Життєвий і творчий шлях Лесі Українки (Роль родини, культурного оточення і самоосвіти у формуванні світобачення письменниці): Лекція / Л. Музика // Дивослово. – 2012. – № 2. – С. 27-32.

Осташ І. «Хороша се сторона, і я вже звикла любити її не як чужу»: До 150-річчя з дня народження Лесі Українки / І. Осташ // Голос України. – 2021. – 25 лютого. – С. 1,4-5.

Пилипенко Г. М. Закордонні мандрівки Лесі Українки / Г. М. Пилипенко // Слово Просвіти. – 2019. – 13-19 червня. – С. 16.

Прокіп В. «Лісова пісня» Лесі Українки: у пошуках джерел і прототипів / В. Прокіп // Дивослово. – 2016. – № 2. – С. 18-21.

Романов С. Шлях у вічність: Леся Українка і Михайло Коцюбинський: Роздуми над життєвим і творчим шляхом відомих письменників / С. Романов // Літературна Україна. – 2013. – 25 липня. – С. 1,14.

Салига Т. ...Прекрасна у своїй високій простоті...: Леся Українка в інтерпретації Євгена Маланюка: До 120-річчя від дня народження поета / Т. Салига // Літературна Україна. – 2017. – 2 лютого. – С. 6-7.

Сімчук О. Леся Українка і вередливі кобзарі: Як починався український звукозапис / О. Сімчук // Літературна Україна. – 2019. – 3 серпня. – С. 20.

Сірук В. Проза Лесі Українки: мистецькі контексти, інтерпретації / В. Сірук // Дивослово. – 2020. – № 10. – С. 52-59.

Скупейко Л. Тарас Шевченко у сприйнятті Лесі Українки: грані пізнання / Л. Скупейко // Дивослово. – 2018. – № 2. – С. 21-24.

Твардовська Г. «Роки любії, дитячі»: Леся Українка і Звягельщина / Г. Твардовська // Слово Просвіти. – 2018. – 1-7 березня. – С. 11.

Чорна Ю. «Крізь сльози» – до свободи: До 100-річчя пам'яті Лесі Українки, уславленої української поетеси / Ю. Чорна // Вісник пенсійного фонду України. – 2013. – № 8. – С. 40-41.

Щукіна І. «Леся Українка згадувала, що в певні моменти з'явилася вища сила й наказувала їй – пиши»: 150 років тому народилася авторка «Лісової пісні»: Бесіда з завідувачкою Музеєм Л. Українки в Києві Іриною Щукіною / вів І. Осипчук // Факти. – 2021. – 25 лютого-3 березня. – С. 9-10.

ЮНЕСКО святкує разом із нами 150-річчя з дня народження Лесі Українки // Голос України. – 2021. – 24 лютого. – С. 5.

Розробки уроків та сценарії

Данова Л. Кримські мандрівки Лесі Українки: Урок у 10 класі / Л. Данова // Дивослово. – 2012. – № 2. – С. 33-36.

Дрик О. Драма-феєрія «Лісова пісня» – глибока філософія життя в любові: Урок-дослідження з мультимедійною презентацією та елементами театралізації / О. Дрик // Дивослово. – 2013. – № 11. – С. 10-12.

Зозуля С. Кросворд «Леся Українка» / С. Зозуля // Літературна Україна. – 2017. – 16 лютого. – С. 16.

Ковтуненко Л. Уроки за творчістю Лесі Українки / Л. Ковтуненко // Дивослово. – 2018. – № 2. – С. 29-36.

Козлова О. Перший «екологічний зойк» в українській літературі: Показовий урок за драмою-феєрією Л. Українки «Лісова пісня» / О. Козлова // Дивослово. – 2018. – № 2. – С. 25-28.

Кононенко Є. Драма усвідомлення тіні у творчості Лесі Українки: / Є. Кононенко // Дивослово. – 2016. – № 5. – С. 43-48.

Павлів І. Сканворд «Леся Українка» / І. Павлів // Дивослово. – 2016. – № 2. – С. 7.

Сіденко В. Поезія Лесі Українки: Урок у 10 класі / В. Сіденко // Дивослово. – 2016. – № 2. – С. 22-24.

Слюнкова Г. І. «На любові тримається світ»: Урок-усний журнал «Книга кохання» за мотивами інтимної лірики Г. Гейне, Лесі Українки, Л. Костенко / Г. І. Слюнкова // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2013. – № 13-14. – С. 39-41.

Інтернет-ресурси

Українка Леся [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енцикл. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D1%81%D1%8F%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BA%D0%B0>. – Назва з екрану. – Дата останньої правки 10.11.2020. – (Дата звернення 12.10.2021).

Леся Українка – біографія [Електронний ресурс] – Електр. дані – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/lesaukraienka1617/biografia>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 12.02.2021).

До дня народження Лесі Українки: цікаві факти із життя [Електронний ресурс]. – Електр. дані – Режим доступу: <https://letychiv.km.ua/2020/02/25/%D0%B4%D0%BE-%D0%B4%D0%BD%D1%8F-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BB%D0%B5%D1%81%D1%96-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BA%D0%B8-%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2/>.

– Назва з екрану. – (Дата звернення 12.02.2021).

Штогрін І. 10 іпостасей Лесі Українки: нестримна геніальність європейки і витончена українська душа [Електронний ресурс] / Ірина Штогрін. – Електр. дані Режим

доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/lesia-ukrayinka-10-faktiv/31096181.html>. – Назва з екрану. – Дата 22.02.2021.

Леся Українка – біографія [Електронний ресурс] // Публічна електронна бібліотека української публічної літератури. – Електр. дані. – Режим доступу: http://ukrlit.org/ukrainka_lesia. – Назва з екрану. – Дата 22.02.2021.

Леся Українка: До української дитини (до 150-річчя від дня народження поетеси) [Електронний ресурс] // Педагогічний музей України . – Електр. дані. – Режим доступу: http://pmu.in.ua/virtual-exhibitions/lesia_ukrainka/. – Назва з екрану. – Дата 22.02.2021.

Леся Українка. Біографія. Цікаві факти. [Електронний ресурс] // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=RBq_FCPGYw. – Назва з екрану. – Дата 22.02.2021.

Леся Українка: про що не пишуть в підручниках [Електронний ресурс] // Історична правда . – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2021/02/25/159046/>. – Назва з екрану. – Дата 22.02.2021.

Леся Українка. Цікаві факти (дитинство, життя, біографія) [Електронний ресурс] // Youtube. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=JzWAYjAObc>. – Назва з екрану. – Дата 22.02.2021.

1871 – народилася Леся Українка, поетеса [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://www.uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lyutyy/25/1871-narodylasya-lesya-ukrayinka-poetesa>. – Назва з екрану. – Дата 22.02.2021.

Зміст

Цікаві факти із життя Лесі Українки.....	3
Творча спадщина Лесі Українки.....	6
Про життя і творчість.....	6
Розробки уроків та сценарії.....	9
Інтернет-ресурси.....	10